

Medzinárodný jazyk esperanto ako materinský jazyk

Pri príležitosti dňa materinského jazyka 21. februára

21. február je vyhlásený za Medzinárodný deň materinského jazyka. Práve v tento deň si pripomíname potrebu zvyšovať povedomie o jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a viacjazyčnosti. Menšie národné jazyky nemôžu byť nahradené silnejšími a väčšími.

Prečo práve 21. február?

V roku 1999 UNESCO vyhlásilo 21. február za Medzinárodný deň materinského jazyka. Valné zhromaždenie OSN rovnako aj vyzvalo členské štáty, aby podporovali zachovanie a ochranu všetkých jazykov používaných na svete. V ten istý dátum v roku 1952 polícia zastrelila na univerzite v Dháke v Bangladéši niekoľkých manifestujúcich študentov. Títo študenti manifestovali za uznanie ich rodného jazyka bengálčiny, ktorú chceli úrady odstrániť z univerzity v prospech „väčšieho“ jazyka, ktorým v tom čase hovorili mocní.

Rovnaký problém sa opakuje v rôznych formách na celom svete. V Holandsku 29. septembra 2015 parlament schválil plán na postupné nahradenie holandského jazyka na základných školách v prospech angličtiny.

Lingvista Ken Hale k tejto téme povedal: „Keď jazyk zomrie, stratíme veľké intelektuálne bohatstvo, ako keby hodili bombu na múzeum v Louvri“. Okrem sociálnej nespravodlivosti, ku ktorej dochádza, keď je niečí materinský jazyk zavrhaný, si musíme uvedomiť fakt, že biologická a jazyková rozmanitosť sú neoddeliteľné, vzájomne prepojené a jedno od druhého závislé. Zo straty jazykovej rozmanitosti vyplýva aj strata tradičných vedomostí.

Esperanto – jazyk, ktorý nerozdeľuje, ale spája

Možno to znie paradoxne, no častokrát práve ľudia hovoriaci plánovým jazykom esperanto bránia mnohojazyčnosť a právo všetkých ľudí hovoriť svojim rodným jazykom. To sú aj základné hodnoty Medzinárodného dňa materinského jazyka.

Esperanto je jednoduchšie a pravidelnejšie ako iné jazyky, a preto sa ho možno jednoducho naučiť. Možno ho zvládnuť za niekoľko mesiacov, pri bežnej výuke v škole stačí jeden školský rok.

Neutrálny jazyk esperanto nebol vytvorený, aby nahradil národné jazyky, ale na nadnárodnostnú komunikáciu, t. j. aby spolu mohli ľudia rôznych národností komunikovať bez jazykových prekážok. Jazyková spravodlivosť znamená, že všetky jazyky budú ďalej existovať za rešpektovania práv každého jazyka. Za týmto cieľom už veľa rokov UEA (Svetový esperantský zväz) spoločne slávi tento deň, okrem iného aby zdôraznilo, že esperanto nie je eliminátorom jazykov, tak ako nimi často sú používané jazyky veľkých ekonomických a vojenských mocností. Esperanto môže vlastne slúžiť ako ochrana proti zanikaniu jazykov. Ako povedala bývalá prezidentka Islandu Vigdis Finnbogdottir: „Je najvyšší čas, aby rôzne národy pochopili, že neutrálny jazyk by sa mohol stať skutočnou baštou pre ich kultúry, proti monopolistickému vplyvu jedného či dvoch jazykov, ako sa to dnes stále viac a viac stáva skutočnosťou. Úprimne dúfam, že esperanto bude rýchlo napredovať, aby pomohlo všetkým národom sveta.“

Za esperantom nie sú štáty, ekonomické systémy, imperialistické snahy, ani národy, ktorých záujmom by bolo odstránenie iných národov, odstránenie národných jazykov alebo získavanie ich trhov. Za esperantom už viac ako 120 rokov stoja ľudia dobrej vôle, ktorí sa usilujú o spravodlivosť pre všetky kultúry a všetky jazyky, a za mier medzi národmi.

Esperantisti učia slovenčinu online a zadarmo

Práve slovenskí esperantisti sa napríklad podieľali na vzniku prvého a zároveň jediného mnohojazyčného online portálu na výučbu slovenského jazyka www.slovae.eu. Tento je pre všetkých používateľov úplne zadarmo, funguje momentálne v trinástich jazykoch a registrovalo sa na ňom už vyše 48.000 ľudí.

V súčasnosti pracujú na ďalších portáloch pre iné jazyky. Podporujú a chránia tak aj národné jazyky rôznych štátov.

Sté výročie smrti Ludovika Zamenhofa 14. apríla 2017

14. apríla uplynie sto rokov od smrti Ludovika Zamenhofa, tvorca medzinárodného jazyka esperanto. Esperantisti z viac než sto krajín budú spomínať a prejavia vďačnosť za to, že vytvoril tento ľahko naučiteľný jazyk, ideálny pre nadnárodnú komunikáciu.

Približne tisíc ľudí, ktorí hovoria esperantom odmalička

Ešte je málo známe, že existuje asi tisíc „Esperanto-denaskuloj“ (teda „rodení hovoriaci esperantom“), ktorí sa učia jazyk doma alebo sa ho naučili v detstve od rodičov. Existujú aj osobitné rodinné stretnutia, kde sa schádzajú títo rodení hovoriaci esperantisti z mnohých krajín. Napr. aj Ulrich Brandenburg, niekdajší nemecký veľvyslanec v Moskve, sa naučil esperanto v detstve, alebo aj súčasný vedúci slovenského oddelenia pre preklad v Luxemburgu v rámci Európskeho parlamentu Pavol Tvarožek.

Zamenhof o dôležitosti rodených hovoriacich

Ludovik Zamenhof si už skôr uvedomoval osobitý význam spoločenstva týchto „denaskuloj“ pre budúcnosť a stabilitu jazyka. V roku 1901 v jednom liste písal o tom, aká dôležitá je skupina ľudí, ktorí by prijali esperanto ako svoj rodinný jazyk. Život jazyka by tým bol oveľa lepšie zaručený. To sa v dnešnej dobe aj naozaj deje v rôznych kútoch sveta.

„Denaskuloj“ v jazykovej komunite esperanta

Esperantskí rodení hovoriaci sú viditeľní v jazykovej komunite esperanta napriek svojmu relatívne malému počtu – napríklad pri spracovaní esperantskej Wikipédie, ktorá má teraz už viac než 237 000 článkov (slovenská Wikipédia ich má napríklad iba asi 216.000).

Živý jazyk

Vývin komunity esperantských „denaskuloj“ ukazuje, že esperantu sa už dávno podarilo dosiahnuť postavenie živého jazyka a že jazyk sa ďalej vyvíja. O tom svedčí aj stále väčší záujem o tento jazyk na internete.

Esperantský jazykový kurz na Duolingo.com: Aktuálne 700 000 študentov esperanta

Počet tých, ktorí sa učili esperanto ako druhý jazyk a pravidelne ho používajú, sa odhaduje na niekoľko stotisíc ľudí – viac než stonásobok počtu rodených hovoriacich. Podľa rôznych odhadov sa esperanto učilo už niekoľko miliónov ľudí.

Napríklad na veľmi populárnej stránke na učenie sa cudzích jazykov **Duolingo.com** je aktuálne viac než 700 000 študentov zapísaných do jazykového kurzu esperanta:

<https://www.duolingo.com/courses/en> a na stránke **lernu.net**, ktorá je najväčšou mnohojazyčnou platformou na bezplatné učenie sa esperanta na svete (funguje vo vyše 30 jazykoch) je už takmer 240.000 registrovaných užívateľov z 200 krajín sveta.

Rozhovor s esperantskými rodenými hovoriacimi na YouTube

Na YouTube môžete vidieť aj rozhovor s niekoľkými esperantskými rodenými hovoriacimi (denaskuloj) s titulkami vo viacerých jazykoch, vrátane slovenčiny:

<https://www.youtube.com/watch?v=UzDS2WyemBI>

Esperanto na Slovensku už 110 rokov

Aj u nás na Slovensku sa venujú ľudia esperantu – a dokonca aj na celosvetovej úrovni. Napríklad vlani sa konal v Nitre 101. svetový kongres esperanta, za účasti 1300 osôb zo 60 krajín. Tento rok esperantisti organizujú na Slovensku viacero zaujímavých podujatí k téme jazykov: Stretnutie polyglotov **Polyglot Gathering** (www.polyglotbratislava.com), **Letná škola esperanta** (<http://ses.ikso.net>) či jazykový festival **LingvaFest'2017** (www.lingvafest.sk).

U nás sa to všetko začalo v roku 1907 – vtedy vyšla v Martine prvá učebnica esperanta v slovenčine „Základy medzinárodnej reči esperanto od Doktora Zamenhofa“, ktorú preložil Albert Škarvan (http://www.esperanto.sk/100/osobnosti/Albert_Skarvan.php?jazyk=sk). Tento rok si preto slovenský esperantisti pripomenú práve 110. výročie esperanta na Slovensku.

Spoznajte medzinárodný jazyk esperanto aj vy na www.esperanto.sk, naučiť sa tento jazyk môžete aj bezplatne na stránke: www.lernu.net.

Peter Baláž
Predseda SKEF
www.esperanto.sk